

Vybavení kurýrů Josefa Ludvíka a Vladimíra Palmy. Couriers Josef Ludotik and Vladimír Palma's equipment.

zdroj: ABS

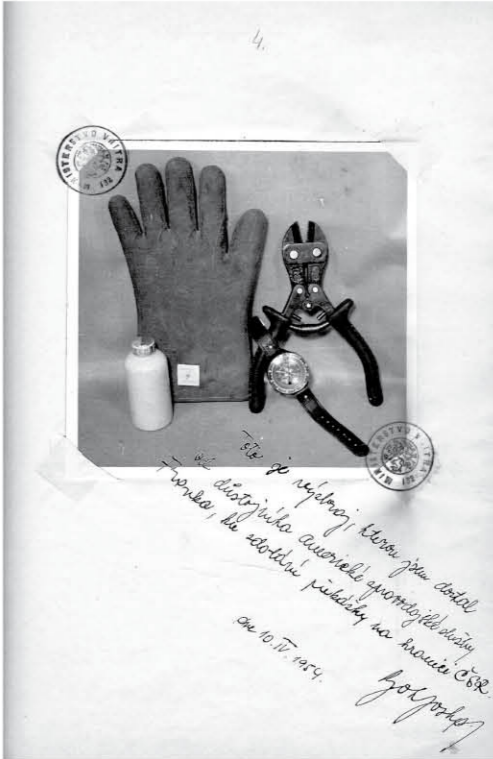
Pistole bývalého příslušníka SNB a kurýra Josefa Ludvíka (1912) popraveného v roce 1952. The pistol that belonged to former SNB member and courier Josef Ludotik (1912), executed in 1952.

zdroj: ABS

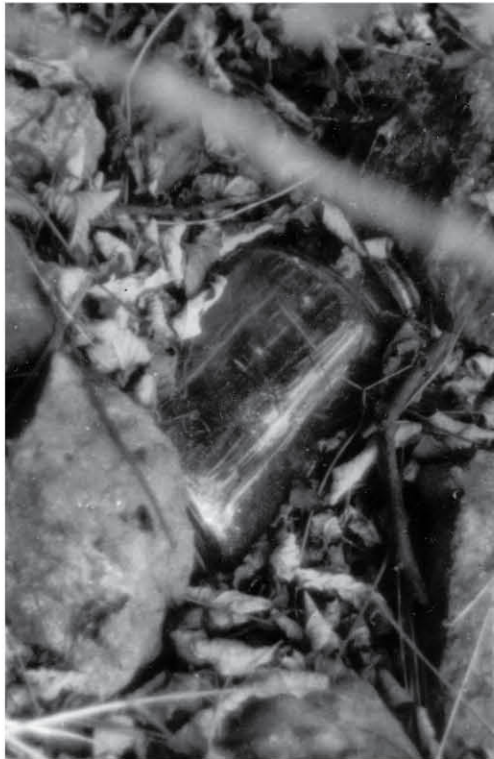
Samopal bývalého vojína pohraniční stráže a kurýra Vladimíra Palmy (1927) popraveného v roce 1952. The machine gun that belonged to former Board Guard Private and courier Vladimír Palma (1927), executed in 1952.

zdroj: ABS

Vystroj kurýra Bohumila Josky. Courier Bohumil Joska's equipment.

zdroj: ABS

Mrtvá schránka založená kurýrem Janem Hoškem. Dead drop set up by courier Jan Hošek.

zdroj: ABS

Činnost kurýrů

Kurýři, terminologií Státní bezpečnosti „agenti-choďci“, byli režimem označováni za diverzanty, vrahy a teroristy. S jakým cílem byli vlastně do Československa vysíláni?

Kurýři byli často získáváni v uprchlických táborech. Absolvovali postupně se zdokonalující výcvikové kurzy ve všech potřebných znalostech a dovednostech. Byli vybaveni nástroji a pomůckami pro přechod hranice, pro pohyb v terénu; penězi a falešnými osobními dokumenty k pohybu ve vnitrozemí. Ne každý kurýř byl vybaven osobní zbraní.

Jednou z nejběžnějších funkcí kurýrů bylo převádění přes hranici. Převáděli příležitostně, ale často byli vysíláni pro vybrané uprchlíky. Někteří se specializovali na převádění dalších kurýrů.

Kurýři přenášeli do Československa vzkazy, instrukce, vysílací stanice, letáky. Cvičili radisty z vybraných spolupracovníků v Československu. Získávali ke spolupráci občany jako primární zdroje informací či jejich sběrače. Získávali je jako radisty, přechovávatele nebo spojky. Buďovali mrtvé schránky, které sloužily předávání zpráv.

K použití zbraní docházelo prakticky výhradně v sebeobraně.

Kurýři nebyli pověřováni organizací ozbrojeného domácího odboje. Vražda tří funkcionářů Národního výboru v Babicích 2. července 1951 byla svévolnou akcí kurýra Ladislava Malého. Malý, krycím jménem Rudolf Laco, byl kurýrem Moravecovy skupiny při americké zpravodajské službě. Do Československa odešel bez vědomí svých nadřízených.

Akci s výjimečným politickým dopadem bylo zachycení pověstného dopisu „Velkému metaři“, na jehož základě byl zatčen Rudolf Slánský a byla zahájena rozsáhlá čistka v KSČ vrcholící procesem proti tzv. protistátnímu spikleneckému centru. Tento dopis 9. listopadu 1951 přinesl ze zahraničí kurýř Rudolf Nevečeřal. Předal jej ale Státní bezpečnosti, protože byl současně agentem StB.

Dopis „Velkému metaři“ obsahoval nabídku zajištění odchodu do emigrace. Exilovní zpravodajci ze skupiny Františka Moravce patrně nereálně předpokládali, že Slánský má v KSČ problémy a bude mít o emigraci zájem. Spojka Daniela Kaňkovská se ale ani nepokusila dopis doručit a zničila jej. Slánský neměl o nabídce ponětí. Přesto byl dopis „Velkému metaři“ jedním z hlavních důkazů při Slánského zatčení 24. listopadu 1951.

Kurýř František Kroc (*1924) byl vyslán do Československa patrně celkem čtyřikrát. Při posledních dvou cestách v říjnu a v listopadu 1951 připravoval převážet do zahraničí Jany Horákové (dcery Milady Horákové) a dalších osob přes Západní Berlín. Pro tento úzel byl vybaven falešnými osobními doklady NDR a nástroji pro zhotovování dokladů. V polovině listopadu 1951 byl ale zatčen, aniž byl pokus o převedení uskutečněn. Krocovi spolupracovníci v Chabařovicích byli infiltrováni agentem StB.

František Kroc byl odsouzen 12. 1. 1952 Státním soudem v Praze na doživotí. Trest mu soud změnil v roce 1955 na 25 let.

Působením kurýrů československé větve britské zpravodajské služby na Brněnsku vznikla ve druhé polovině roku 1950 síť spolupracovníků. Zabývala se zejména získáváním zpravodajských informací, jejich odesláním kurýrní cestou nebo pomocí vysílaček a převáděním osob za hranice. Vůdčí osobností byl kurýř Jan Brejcha – „Tomáš Oliva“. Kvůli hrubým chybám v utajení byla síť na podzim 1950 rozbita a její členové odhaleni a tvrdě postiženi. Při zatýkání v Modřicích 26. října 1950 se v bezvýhodné situaci smrtelně postřílil kurýř Josef Kolisko – „Kafka“. Bylo zatčeno nejméně 64 osob. V následujících procesech byl příslušník SNB Leopold Doležal odsouzen k trestu smrti a u ostatních byli vyneseny dlouholeté tresty vězení. Akce měla skryté pokračování – jeden z aktérů, radista Jaroslav Hajda, byl Státní bezpečností utajeně zatčen, převedován a vyslán jako provokátor odhalovat další spolupracovníky britské zpravodajské služby na severní Moravě. Jako radista vedl pod kontrolou StB její údajně první radiohru, kterou StB nazvala „Šachová hra“. Působil v této roli do března 1952, kdy byl z případu vyveden (StB inscenovala jeho údajnou smrt). Hajdovi pomocníci byli pozatýkáni a po tvrdém vyšetřování StB odsouzeni k dlouholetým trestům vězení.

Couriers' activity

Couriers, termed “agent-walkers” by the State Security Service (StB), were referred to as subversion agents, murderers, and terrorists on the part of the regime. What was the actual objective with which they were sent to Czechoslovakia?

Couriers were often recruited from refugee camps. They participated in successive perfecting training courses in all necessary proficiencies and faculties. They were equipped with tools and aids for crossing the border and navigating the landscape, and money and false ID documents for operating domestically. Not every courier had a personal weapon.

One of the couriers’ most common functions was cross-border guiding. They performed this service occasionally, but were often sent for selected refugees. Some couriers specialized in guiding other couriers.

Couriers brought messages, instructions, transmission sets, and leaflets to Czechoslovakia. They trained radio operators from among selected collaborators in Czechoslovakia. They recruited citizens for cooperation as the primary sources or collectors of information, as radio operators, accommodators, or intermediaries. They they set up dead drops for forwarding messages.

Weapons were used virtually only in self-defense.

Couriers were not authorized to organize armed domestic resistance. The murder of three National Committee officials in Babice on 2 July 1951 was a self-willed act of the courier Ladislav Malý. Malý, AKA “Rudolf Laco,” was a courier from Moravec’s group under the patronage of the US intelligence service. He left for Czechoslovakia without the knowledge of his superiors.

The capturing of the famed letter “To the Big Street Sweeper” was an operation with exceptional political implications that resulted in the arrest of Rudolf Slánský and extensive purges within the Communist Party, culminating in the trial against the so-called “anti-state conspiracy center”. Courier Rudolf Nevečeřal brought the letter, dated 9 November 1951, from abroad and gave it to the StB, as he was also an StB agent.

The letter “To the Big Street Sweeper” contained an offer to arrange for immigration. Exiled intelligence staff from František Moravec’s group probably expected – unrealistically so – that, faced with problems within the Czechoslovak Communist Party (KSC), Slánský would be interested in leaving the country. But intermediary Daniela Kaňkovská did not even attempt to deliver the letter, destroying it instead. Slánský had no idea about the offer. Yet the letter “To the Big Street Sweeper” was a chief piece of evidence underlying Slánský’s arrest on November 24, 1951.

Courier František Kroc (*1924) was probably sent to Czechoslovakia four times. On his last two trips in October and November 1951, he prepared for the transport of Jana Horáková (Milada Horáková’s daughter) and other persons from the country via West Berlin. For this purpose, he was equipped with false DDR ID documents as well as tools for forging documents. He was arrested in mid-November 1951, before ever actually attempting to guide the refugees over the border. Kroc’s collaborators in Chabařovice were infiltrated by an StB agent.

The State Court in Prague sentenced František Kroc for life on January 12, 1952. The sentence was amended to 25 years in 1955.

The activities of couriers from the Czechoslovak branch of the British intelligence service in the Brno area resulted in the creation of a network of collaborators in the latter half of 1950. The network obtained information, sent it via couriers or radio transmitters, and guided people over the border. Courier Jan Brejcha, AKA “Tomáš Oliva,” was its leading personality. The network was destroyed due to gross security mistakes in Autumn 1950, and its members were disclosed and punished severely. Courier Josef Kolisko, AKA “Kafka,” shot himself dead in a hopeless situation during his arrest in Modřice on October 26, 1950. At least 64 people were arrested. Following the ensuing trials, National Security Corps (SNB) member Leopold Doležal was executed and others sentenced to many years of imprisonment. The project continued secretly – one of the actors, radio operator Jaroslav Hajda, was secretly arrested by the StB, re-recruited, and sent on a mission as a provocator to unveil more British intelligence service collaborators in Northern Moravia. Controlled by the StB, he acted as a radio operator and directed what was allegedly StB’s first “radio game,” which it called “A Game of Chess.” He played the role until March 1952, when he was removed from the case (the StB staged his alleged death). Hajda’s helpers were arrested and sentenced to many years’ imprisonment after the StB’s severe interrogations.

Fotografie kurýra Ladislava Malého. Malý svévolně zavraždil 2. července 1951 tři funkcionáře v Babicích. Courier Ladislav Malý's photograph. Malý willfully murdered three officials in Babice on July 2, 1951.

zdroj: ABS

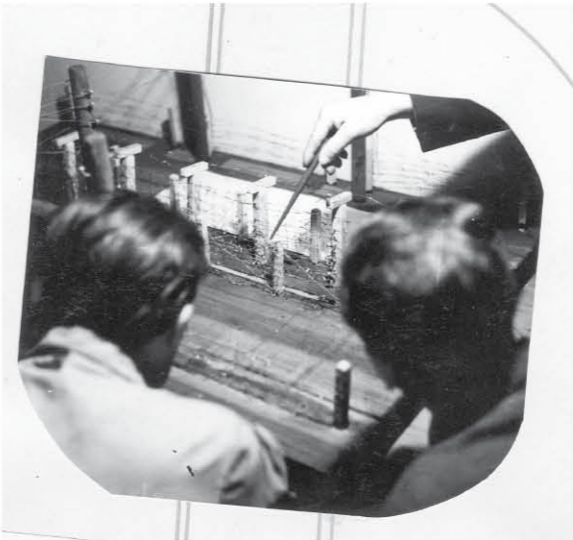

Kurýř Karel Brabec rozšiřoval v Bratislavě letáky. Courier Karel Brabec distributed leaflets in Bratislava.

zdroj: ABS

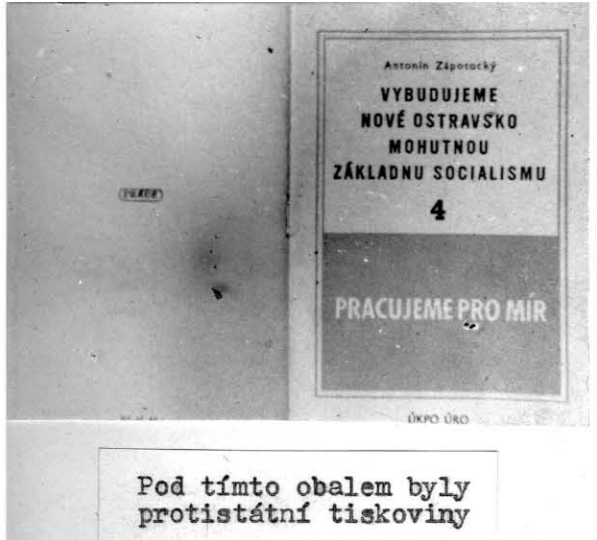

Karikatura z Díkobrzu, rok 1950. A Díkobrzu cartoon from 1950.

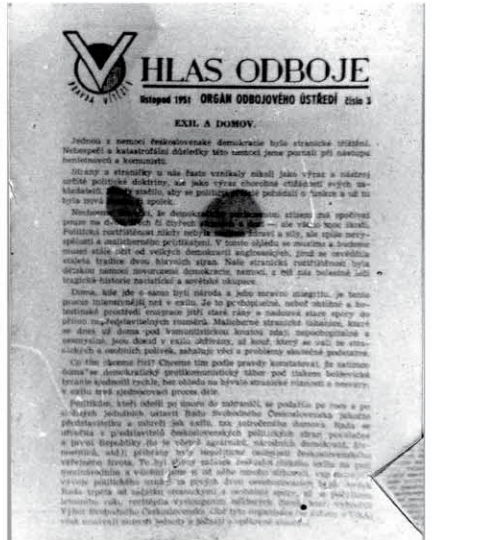
Fotografie zahraničního výcviku v překonávání hraničního zátarasu. Photograph from the couriers’ training abroad – crossing the border barricade.

zdroj: ABS

Ukázka letáků zabavených kurýrem. A sample of leaflets seized from couriers.

zdroj: ABS

zdroj: ABS